

Catherine Clement, Julia Kristeva, Femeia si Sacrul
Editura Albatros, București,
2001., 244 pg.

Catherine Clément și Julia Kristeva abordează, într-o manieră deosebit de interesantă, o temă foarte actuală, cea a locului și rolului femeii în societate, accentul căzând mai ales pe relația specială care există între femeie și sacru, indiferent de formele sub care acesta își face simțită prezența în viața societății și a membrilor ei.

Cartea are forma unei corespondențe între cele două autoare, scrisorile urmărind evidențierea unui sacru specific femeilor și experienței feminine.

Autoarele prezintă anumite aspecte ale vieții femeilor aparținând diferitor culturi sau epoci pentru a demonstra situarea femininului “pe acoperiș”, adică mai aproape de sacru.

Modul de abordare a problemei și exemplele utilizate de autoare în demersul lor sunt extrem de interesante, variate și neșteptate. Printre fenomenele care vin să-și aducă contribuția la susținerea ideii unui “sacru feminin” este menționat accesul fulgerător la sacru al femeilor din Africa, femei caracterizate de o “porozitate deosebită”, femei care urlă în timpul slujbelor religioase creștine, și a căror situație “minoritară” poate explica acest acces la sacru.

Este evocată de asemenea atitudinea senină a negreselor din New York, seninătate ce decurge din siguranța vieții, a faptului că există viață și că ele sunt cele care o dau. Julia Kristeva ridică cu această ocazie problema diferenței dintre “cele care dau viață” și “cei care dau sensul”, exprimându-și speranța că această diferență va dispărea odată cu mișcarea de afirmare a femeilor.

Alt exemplu, adus de Catherine Clément, este cel al funcțiilor deosebite, ce țin de domeniul sacrului, ale femeilor care conduc și oficiază ceremoniile de scoatere a spiritului răzbunător dintr-un trup.

Ideea sacrului specific femeilor este subliniată și de cazurile pacientelor Juliei Kristeva, unde sacrul apare ca plăcerea sacrificiului dorit și acceptat, ca percepție inconștientă a femeii asupra erotismului greu de suportat, explicând astfel masochismul pacientelor, anorexia și instinctul lor de a-și “înjosi trupul”. Motivul care

IULIA IUGA

MA in Culture and
Communication,
Babeș- Bolyai Univer-
sity, Cluj, Romania
E-mail:
iuliaiuga@hotmail.com

KEY WORDS:

feminine experience,
the sacred, dialogues

le face pe femei să nu vorbească despre aceste trăiri este reprezentat de faptul că sacrul ține de indicibil, de “făcut, simțit, auzit”.

Pentru a ilustra mai bine experiența feminină a sacrului, autoarele fac apel la ideea lui Winnicott, conform căreia principiul pur al sexului opus se găsește în fiecare dintre noi, precum și la distincția pe care acesta o face între verbele specifice fiecărui principiu pur: “a fi” pentru principiul feminin, care trimite cu gândul la “seninătatea Ființei” a lui Heidegger și “a face” pentru principiul pur masculin.

Alt aspect al sacralității feminine reiese din ideea, subliniată de Catherine Clément, că sacrul ține de detaliu, de mirosuri, secreții naturale, bucăți de unghii, de păr, de părțile care au devenit “deșeuri” ale trupului uman, datorită faptului că au fost expulzate și aruncate din ordinea socială simbolică, transformându-se dintr-o “murdărie profană” într-o “pată sacră”. Faptul că femeile sunt mai familiarizate cu trupul lor, care are mai multe legături cu aceste “deșeuri”, implică o înclinație feminină mai puternică spre sacru.

Corespondența care alcătuiește cartea este extrem de deschisă și sinceră, fiind introduse numeroase elemente ce țin de viața personală a autoarelor. Problemele familiale aduc astfel în discuție și experiența maternă, care nu putea lipsi dintr-o discuție despre sacrul feminin, Julia

Kristeva sondând alchimia sacralității iubirii materne.

Kristeva face și o analiză a evoluției imaginii femeii în Biblie, plecând de la denigrarea acesteia datorată cultului păgân al fertilității și păcătoasei Eva și ajungând la recunoașterea rolului femeii de intremediar între elementele de jos, străine ordinii, murdare, și cale de sus, legate de “lumea de dincolo”. Autoarea analizează de asemenea imaginea Sfintei Maria, sacralitatea ei și importanța acesteia în destinul femeilor.

Ideea ce se face simțită peste tot este aceea a legăturii dintre sacru și ceea ce scapă regulii, precum și aceea conform căreia prezența feminină aduce nonconformism, amenință ordinea socială. Sacralitatea ține de o “altă ordine” (a misticismului, a transei, a extazului), specifică femeilor și supra-naturalului plin de contradicții și opus transcendentului, care este domeniul bărbaților și care depășește orice opoziție.

Sacrul este prezentat ca un scurtcircuit între sensibilitate și rațiune, în detrimentul cunoașterii, asemeni sublimului lui Kant.

Problema care este evidențiată de cele două autoare este că există un risc al experienței sacralității, care devine distrugătoare. Este necesară astfel căutarea unei sacralități ne-sacrificiale, o flexibilizare a acestui ideal draconic, a acestui scurtcircuit dintre suflet și trup.

Soluțiile aduse de cele două autoare sunt politica și împlânzirea tensiunii datorată conflictului suflet- trup prin scris și prin meditație asupra unui obiect, cum ar fi firul cu plumb al zidarilor, care să simbolizeze alinierea și echilibrul.

Concluzia cărții este aceea că experiența feminină a sacrului ține mai mult de mistică decât de dogme, apropiindu-se de ateism, prezentat ca “munca de căutare a sensului la marginea nimicului”, muncă ce aparține oamenilor ce vor să se elibereze de Dumnezeu, în spiritul taoismului care părăsește înălțimile cerului în favoarea căutării omenescului la nivelul “firului de iarbă”.

În ciuda unor dezacorduri și a momentelor în care autoarele par a alege căi total opuse, cele două voci, deși diferite, reușesc să confere unitate cărții, asemeni sopranei și mezzosopranei, cu care ele însele se compară.

Ioana-Roxana Havrici

Sandu Frunză, *Religious Fundamentalism and the New Conflict of Ideologies*, Limes, Cluj, 2003

Sandu Frunza's *Religious Fundamentalism and the New Conflict of Ideologies* (Fundamentalismul religios si noul conflict al ideologiilor) is the first scholar approach of the topic of fundamentalism in the Romanian culture. In this volume, the author, a specialist in philosophy of religion and anthropology, has focused his attention on a part of the social reality that was generated by the process of individual's constitution of identity. It is well known that the reality of religious identity, considered as part of the specific diversity of our multicultural society, is globally reflected by the mass-media through spectacular and speculative means. In Romania, public opinion's understanding of the phenomena resulted from the multicultural status of the global society depend mainly on mass-media and, as a consequence, there are only second hand representations.

IOANA-ROXANA
HAVRICI

Student, Faculty of
Sociology and Social
Assistance, BBU, Cluj,
Romania. E-mail:
roxanahavrici@
yahoo.com